

בס"ד. שיחה* יום ב' פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תשט"ז**.

בלתי מוגה

א. בהנבואה שראה הנביא את המנורה שהיתה במשכן ובית המקדש — כתיב¹ "ראיתי והנה מנורת זהב כולה"², דקאי על כנסת ישראל, היינו, שכל בני ישראל יחדיו הם "מנורת זהב כולה".

במנורה היו שבעה נרות. וכמו כן יש אצל בני ישראל דרכים שונות, כמבואר בפרטיות בחסידות³: יש כאלה שהדרך שלהם היא בקו החסד, יש כאלה שהדרך שלהם היא בקו הגבורה וכו', ועד שמונים שבעה דרכים, שהם שבעת הנרות.

הצד השווה שבהם — שהם כולם נרות. כולם מאירים בבית המקדש, ולא מסתפקים בכך שמאירים בבית המקדש, אלא מבית המקדש מתפשטת האורה בכל העולם — שלכן היו בבית המקדש חלונות שקופים אטומים⁴, דלא כבכל הבתים, שהחלונות נעשו כדי שהאור יכנס מבחוץ אל הבית, אלא להיפך, שמבית המקדש יצאה אורה לכל העולם, שזוהי הכוונה דבית המקדש.

מי פעל את האורה — הנרות, שהם נשמות ישראל.

אע"פ שישנם סוגים שונים בבני ישראל, וכל יהודי צריך לעבוד את ה' עם הכשרונות שלו, שהרי "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי"⁵, הוא והכשרונות שיש לו, נבראו כדי לעבוד את ה' עם כשרונות אלו, אבל הצד השווה שבהם, שהם כולם נרות, הם מאירים.

314 ואילך (עד סוס"ב), שם ע' 503 ואילך (עד סוס"ה). במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(2) זכרי' ד, ב.

(3) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך.

(4) מלכים-א ו, ד. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י ד"ה שקופים. ויק"ר פל"א, ז. תנחומא תצוה ו. בהעלותך ב.

(5) משנה וברייתא סוף קידושין — ע"פ גירסת הש"ס כת"י (אוסף כת"י של תלמוד הבבלי, ירושלים, תשל"ד). וכן הובא במלאכת שלמה במשנה שם.

(* שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בלה"ק, ונדפסה בבטאון חב"ד חי"ג בתחלתו (נוסף על השיחות שהוגהו באידיש ונדפסו בלקו"ש, כדלקמן). מהדורא זו היא כבלקו"ש ושולבו בה כמה ענינים מהמהדורא שבבטאון חב"ד, וכן ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגהה (ע"פ סרטי-הקלטה).

(**) ההתוועדות נערכה באולם הגדול אשר ב-824 נאָסטראַנד עוו. פינת איסטערן פאָרקוויי.

(1) שיחה זו — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע'

החילוק אינו אלא בהגישה לעבודה. אצל אלו העבודה היא בקו החסד, מתאים לכשרונות וחושים שלהם, ואצל אלו העבודה היא בקו הגבורה, בענייני חומרות ובלבוש של דינים, מתאים לחושים שלהם. אבל אין זה אלא שהדרך אצלם היא בקו הגבורות, ואילו מטרת העבודה היא שוה — להאיר.

הגם שהתכלית היא בכל מקום בשוה, מ"מ, יש חילוק גדול אם הדרך היא בקו הגבורות, או שהדרך היא לכתחילה בקו החסדים, שאז לא צריכים לחטט ("גריבלען זיך") אלא רואים מיד את התכלית שבדבר, כיון שגם בגילוי הרי זו הדרך של "ואהבת לרעך כמוך".⁶

ב. וזו היתה דרכו של אהרן שהדליק את המנורה. אהרן הי' "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה",⁷ אפילו "בריות", היינו, כאלו שאין בהם שום מעלה, מעלתם היחידה היא שהקב"ה ברא אותם (כפירוש אדמו"ר הזקן נ"ע⁸), גם בהם המשיך אהרן אהבה.

ענין זה הי' לא רק המטרה שלו, אלא גם הדרך אל המטרה. והיינו, שגם בגילוי היתה הדרך להיות אוהב את הבריות, ועי"ז — "מקרבן לתורה", לעשות מהם יהודים תורניים ("תורה-אידן").⁹

וזו היתה גם דרכם של רועי ישראל, הרביים הנשיאים, עד כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא ועד בכלל, שעבודתם היתה להדליק את הנרות.

אצל כאו"א מישראל ישנו "נר הוי" נשמת אדם"¹⁰, אלא שישנם כאלו שממתינים עד שידליקו זאת אצלם. וזוהי עבודת נשיאי ישראל — להדליק את ה"נר הוי" נשמת אדם" שישנו בכאו"א מישראל, ויש בזה שבעה סוגים.

האופן שהי' אצל נשיאי חב"ד בכלל ואצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, הוא — שהאבה היתה בגילוי; לא רק המטרה היתה אור, אלא גם הדרך אל המטרה היתה באופן של אור. בדרכי קירוב ובדרכי נועם הדליק את ה"נר הוי" נשמת אדם" בכל הסוגים שבבני ישראל.

ג. כל ענין הוא בהשגחה פרטית.

ולכן רואים שבימי ההילולא של צדיקים ישנם שני סוגים: ישנם

(9) ראה גם מכתב יח שבט שנה זו (אג"ק

חי"ב ריש ע' ש): "וכמובר בהתועדות דיום ההילולא כו".

(10) משלי כ, כז. וראה תניא פי"ט.

(6) קדושים יט, יח.

(7) אבות פ"א מי"ב, ומפרשים שם.

(8) תניא פרק לב.

הילולות שנקבעו באופן שעורכים אותם ("מען פראָוועט זיי") באופן של מתיחות ("אַנגעשטרענגט") ומרירות, ויש הילולות שעורכים אותם באופן של שמחה.

וענין זה מתאים לפי עבודתם של הצדיקים¹¹.

ד. ההילולא של הרבי, כ"ק מו"ח אדמו"ר, נקבעה בהשגחה פרטית כפי המתאים לאופן עבודתו¹²: עצבות — אינו שייך כלל, אלא המדובר אפילו אודות שלילת המרירות¹³. האופן שבו נקבע ההילולא של הרבי הוא — בשמחה.

וכמו כן בנוגע ל"אוהל" שלו:

אלו שביקרו ב"אוהלים" של צדיקים, יודעים, שישנם "אוהלים" שפועלים קו של מרירות וכיוון, וישנם "אוהלים" שפועלים קו של שמחה ועלי¹⁴. — ה"אוהל" של הרבי הוא מסוג השני. מיד כשבאים אל ה"אוהל", עוד לפני ההתבוננות — הרי זה פועל עלי' והגבהת הרוח, שזה שייך לשמחה.

וטעם הדבר — לפי שעבודתו שעבד בה כל ימי חייו היתה ג"כ באופן כזה, לקרב ולהעלות את כל בני ישראל, אפילו ה"בריות", בדרך של קירוב ונועם, מתוך כוונה לפעול את ה"מקרבן לתורה", לפעול אצלם "לחזות בנועם השם"¹⁵, ולגלות את חלקם בתורה וחלקם במצוות.

ה. יום ההילולא הוא יום העלי' עבור הנשמה¹⁶, ובמילא הרי זה גם עלי' לההולכים בדרכיו, עלי' בדרך מקיף עכ"פ.

ועלי' זו היא גם באופן של קירוב ושמחה, ששמחה פורץ גדר¹⁷ — כל הגדרים שמבחוץ, ומכל־שכן בגדרים שמבפנים,

להיות "מעלין בקודש"¹⁸, הן בהענינים שבין אדם למקום והן בהענינים שבין אדם לחבירו.

ועי"ז גופא גורמים נחת רוח נוספת לנשמת בעל ההילולא, ובמילא פועלים עי"ז התעוררות אצל בעל ההילולא, שעומד ומשמש במרום¹⁹

16) ראה סידור (עם דא"ח) שער הלי"ג בעומר (דש, סע"ב ואילך). — להעיר מלקוטי הש"ס האריו"ל מסכת ברכות. 17) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

18) ברכות כח, א. וש"נ.

19) סוטה יג, סע"ב. זח"א קלג, א.

11) ראה גם שיחת יו"ד שבת דאשתקד בתחלתה (תו"מ ח"ג ע' 217 ואילך).

12) ראה גם תו"מ ח"י ע' 245.

13) ראה תניא פל"א.

14) ראה סה"ש תש"ח ע' 228. וש"נ.

15) תהלים כז, ד.

ומעורר רחמים רבים על אלו שמקושרים ושייכים אליו, ועל ידם על כלל ישראל, להשפיע רוב טוב בגשמיות וברוחניות, לא רק בחסד וברחמים, אלא גם מתוך שמחה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון שמחה].

* * *

ו. בהתוועדות²⁰ של י"ג תמוז תרצ"ב²¹, דיבר הרבי, בעל ההילולא, אודות כ"ק אדמו"ר הזקן, שהנהגתו בעולם למטה היתה כמו הנהגה למעלה אצל "אדם העליון", ולא באופן שהי' צריך לחקות הנהגה זו ("נְאֻכְטָאָן"), אלא דבר זה הי' אצלו בפשיטות ובדרך ממילא²².

והרבי סיפר אז מעשה²³:

כאשר רבינו הזקן הוצרך להשיג מלמד עבור בנו, אדמו"ר האמצעי, קרא לאברך ואמר לו:

— (כידוע הי' רבינו הזקן אומר כל דבר מתוך ניגון, וכאשר הרבי סיפר את המעשה, אמר ג"כ בניגון הידוע) —

עליך מצוה להיות זן ומפרנס בני ביתך, ועלי מצות "ושננתם לבניך"²⁴, הבה ונחליף מצוה במצוה.

האברך, שכנראה הי' פיקח, הבין שזקוק הוא לדבר נוסף, מלבד להיות זן ומפרנס — ואמר לרבינו הזקן: בשלמא מה שהנכם צריכים ליתן לי כדי להיות זן ומפרנס, יודעים אתם מה ליתן; אבל כאשר אני צריך ליתן הענין ד"ושננתם", צריך אני לדעת כיצד ללמוד עם בנכם. והשיב לו רבינו הזקן:

עם ילד מתחילים ללמוד אל"ף בי"ת. מהו אל"ף? — נקודה²⁵ למעלה, ונקודה למטה, זהו אל"ף. יו"ד מלמעלה ויו"ד מלמטה, וקו של יראת שמים באמצע, זהו אל"ף.

ובהתוועדות של יום ראשון סיפר הרבי כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(22) ראה גם סה"ש תורת שלום ס"ע 12 ואילך.

(23) נעתק ב"היום יום" ח אדר א.

(24) ואתחנן ו, ז.

(25) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר פתגם זה בניגון הידוע (המו"ז?).

(20) שיחה זו — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקר"ש ח"ב ס"ע 615 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה (ע"פ סרט-הקלטה).

(21) הרבי הי' אז בדרוסקעניק (עיירה סמוכה לוויילנא). בשנה ההיא חל י"ב תמוז ביום הש"ק, וי"ג תמוז ביום ראשון. הרבי התוועד אז הן ביום הש"ק והן ביום ראשון.

וביאר, שהיו"ד שלמעלה היא הנשמה, היו"ד שלמטה הוא הגוף, וע"י הקו של יראת שמים באמצע, מתחברים ונעשים דבר אחד.

ז. ענין האל"ף מבואר בכמה מקומות בחסידות בארוכה²⁶.

וא' הרמזים בזה — שהיו"ד שלמעלה קאי על הקב"ה, שהוא למעלה מכל מדידה והגבלה, ולכן, כל השגה שיכולה להיות בו אינה אלא יו"ד, נקודה בעלמא.

ובכדי שיהודי בעולם למטה — שמרומז בהיו"ד שלמטה — יוכל להתחבר עם היו"ד שלמעלה, הרי זה ע"י העדר תפיסת מקום וביטול, שגם על זה מורה היו"ד שלמטה.

וענין זה נעשה ע"י הקו המחבר דיראת שמים, קיום התורה ומצוות, שזה מחבר בני ישראל עם הקב"ה, כמאמר²⁷ ישראל וקוב"ה כולא חד ע"י אורייתא.

זהו גם האל"ף דמתן-תורה, שהאות הראשונה היא אל"ף. וזהו גם התחלת הלימוד עם ילד יהודי, שצריך לאח"ז לצאת לעולם ולעשות בעולם דירה לו יתברך, הנה התחלת הלימוד עמו הוא — אל"ף, שאז, הנה לא זו בלבד שהוא עצמו יהי' שלם, אלא הוא יעשה גם את העולם להיות כלי לאלקות.

וכשם שבשעת מתן-תורה, שניתנה באל"ף, איתא שהיו שומעין את הדיבור אנכי הוי' אלקיך מכל הרוחות²⁸, כך גם כאשר יסוד והתחלת הלימוד הוא אל"ף, אזי ישנו הכח, שבכל מקום, בכל דבר שמתעסק, יורגש שם "אנכי"²⁹ הוי' אלקיך³⁰.

ה. ובענין זה — רצונו של הרבי³¹, שיאירו את כל בני ישראל ע"י הדרך ד"אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

חסר לו עדיין — יכול לפעול זאת (מהנחה בלתי מוגה).

31) ובאופן כזה סלל את הדרך שיכול לפעול זאת — לא רק כאשר נמצאים ב"מיצר", כפי שהי' מצבו של הרבי בהיותו מעבר לגבול ("פון יענעם זייט גרעניץ"), אלא גם כאשר נמצאים ב"מרחב", ולפעול גם שיהי' ה"מרחב" בעולם למטה, היינו, שמתוך שמחה יבטלו את כל הענינים המפריעים לכך (מהנחה בלתי מוגה).

26) ראה ספר הערכים חב"ד מערכת אותיות התורה — אות אל"ף (ע' סט ואילך).

27) ראה זח"ג עג, א.
28) פרש"י יתרו כ, ב. שמו"ר פ"ה, ט.
29) יתרו שם.

30) וכיון שתובעים זאת מכאו"א, הרי מובן, שכל איש פרטי — מבלי הבט על מעמדו ומצבו כפי שידע איניש בנפשי' מה

— לא כהשיטה שיש להתאים את התורה לפי רוח הזמן, אלא להיפך, "ומקרבן לתורה", שגם את ה"בריות", שאין בהם שום מעלה, יש לקרב אותם לתורה כמו שהיא³², ללא פשרות, תורה עם דברי סופרים ועם חסידות לפנים משורת הדין³³.

וכאשר נותנים ליהודי תורה תמימה, תורה ללא פשרות — הנה ע"י "בחוקותי תלכו", נעשה אצלו גם "ונתתי גשמיכם בעתם"³⁴ עם כל הברכות, חיים מאושרים לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה.

* * *

ט. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "דרכך אלקינו", ניגון שלש התנועות (דהבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן), ו"אני מאמין". צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה. אח"כ צוה לנגן הניגון הספרדי ("אין אדיר").

* * *

י. בין³⁵ התקנות של הרבי, בעל ההילולא³⁶, ישנה התקנה ללמוד בכל יום פרשה חומש עם רש"י — מפרשת השבוע — השייכת ליום זה. והרבי אמר אז³⁷ את הפתגם של רבינו הזקן, ש"צריכים לחיות עם הזמן", והיינו, שמהפרשה שלומדים בכל יום צריכים להפיק הוראות השייכות ליום זה.

יא. בהפרשה השייכת ליום זה, יום ההילולא (משני עד שלישי בפרשת בשלח), מדובר אודות המעמד ומצב שהי' אצל בני ישראל ברגעים שלפני קריעת ים סוף.

קריעת ים סוף היתה א' הנסים הגדולים, כלשון רז"ל³⁸ "קשה כקריעת ים סוף". קריעת ים סוף היתה הכנה למתן-תורה וגם להגאולה העתידה³⁹.

מוגה (ע"פ סרט-הקלטה).

(36) ראה סה"ש תש"ב ע' 27.

(37) סה"ש שם ע' 29 ואילך (נעתק

ב"היום יום" ב חשון).

(38) פסחים קיח, א. סוטה ב, א. וש"נ.

(39) שהרי גם לעתיד לבוא יהי' ענין של

בקיעת מים, אלא שיהי' זה ב"נהר" (ישעי'

יא, טו), ע"ד שהי' אז ב"ים" (מהנחה בלתי

מוגה).

(32) ועי"ז מתגלה אצלם החלק שלהם

בתורה — "חלקנו בתורתך" (מהנחה בלתי

מוגה).

(33) ראה גם תו"מ חי"א ס"ע 189. וש"נ.

(34) ר"פ בחוקותי.

(35) שיחה זו — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר

שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א

ס"ע 134 ואילך במהדורא זו ניתוספו עוד

איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי

כיצד באו לקריעת ים סוף? — מסופר על כך בחלק הפרשה
דשלישי שילמדו מחר⁴⁰, לאחר ההילולא:

הי' יהודי, נחשון בן עמינדב, שמסר נפשו וקפץ לים, ועי"ז פעל
ההמשכה בכל בני ישראל והמשיך את הנס דקריעת ים סוף בעולם למטה.

יב. קפיצת נחשון בן עמינדב לים, היתה באותו זמן ובאותו מצב,
ענין שלא הי' מחזור לגמרי ("ניט אינגאַנצן אויסגעהאַלטן"):

ידועה השיטה שקודם מתן-תורה הי' לבני ישראל דין של בני-נח⁴¹,
ויש פלוגתא בראשונים ואחרונים⁴² אם בן-נח מחוייב במסירת נפש⁴³.

ואם נאמר שבני-נח אינן מחוייבים במסירת נפש, אסור להם למסור
נפשם, כיון שהם מצווים על שפיכות דמים אפילו של עצמו, כמ"ש⁴⁴ "אך
את דמכם לנפשותיכם אדרוש". ועפ"ז נמצא שהי' אסור לנחשון למסור
נפשו.

ואפילו לפי השיטות שס"ל שלפני מתן-תורה לא נהגו בני ישראל
כבני-נח — הרי זה דוקא לחומרא ולא לקולא⁴⁵. ובמילא הי' אסור למסור
נפש.

אלא, נחשון ידע, שכאשר הקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים,
אמר: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"⁴⁶,
היינו, שממצרים צריכים לילך להר סיני לקבל את התורה. ובמילא לא
נוגע לו מה נעשה באמצע הדרך. הוא יודע שצריכים לילך להר סיני. ואם
יש באמצע ים — אין זה שייך אליו, עליו לקפוץ לים ולהמשיך לילך
עד שיגיע למתן-תורה.

יג. מסופר במדרש⁴⁷ על פרשת היום, ששייך ליום ההילולא השתא,
שבאותה שעה היו אצל בני ישראל ד' כתות: כתה אחת אמרה "ניתנה
ראש ונשובה מצרימה". כתה שני' אמרה שצריכים להלחם עם המצריים.

ס"ה (ס"ע לו). וש"נ.

(46) שמות ג, יב.

(47) פירקא דרבינו הקדוש — בבא
דארבעה אות נא. וראה ירושלמי תענית פ"ב
ה"ה. מכילתא (ותיב"ע) עה"פ פרשתנו
(בשלח) יד, יג-יד. יל"ש שם רמז רלג
(בתחלתו). וראה גם תו"מ — הדרנים על
הרמב"ם וש"ס ע' שכג ואילך. וש"נ.

(40) ראה מכילתא עה"פ פרשתנו (בשלח)
יד, כב. ועוד.

(41) ראה אנציק' תלמודית ערך בן נח
בתחלתו. וש"נ.

(42) ראה אנציק' שם ע' שנ ואילך. וש"נ.

(43) ראה גם לעיל ע' 16. וש"נ.

(44) נח ט, ה.

(45) ראה אנציק' תלמודית ערך אבות (א)

כתה שלישית טענה שצריכים לברוח למדבר. ורק כתה אחת היתה סבורה שיותר או שצריכים לילך לים.

וא"כ, באמת, מצד החשבון ד"אחרי רבים להטות"⁴⁸, הרי אפילו ע"פ שכל דקדושה הי' נחשון יכול לפקפק האם מותר לילך לים.

אלא, נחשון לא רצה להכנס לשקלא וטריא. הוא ידע שהקב"ה אמר שצריכים לילך להר סיני לקבל את התורה. ולכן טען, שכדי להשיג מטרה זו, הדרך אינה לחזור למצרים, וגם לא להלחם עם מצרים או לילך למדבר. בשביל מטרה זו יש רק דרך אחת, והיא — לילך לים. ובמילא צריכים לקפוץ לים, שע"ז מתקרבים בצעד נוסף ("מיט אַ טראָט נענטער") להר סיני.

יד. המעמד ומצב של בני' בקריעת ים סוף מהוה הוראה לדורות, וכן גם לעבודה של הרבי בעל ההילולא, שהוא בעצמו עבד בעבודת הקודש מתוך מסירת נפש, וגם הנחיל זאת לכל אלו שהולכים בדרכיו⁴⁹.

מיד בתחלת נשיאותו⁵⁰ התחיל עבודתו בקודש מתוך מסירת נפש. הי' זה ברוסיא בזמנים שחברי ה"יעווסעקציע" סערו ("געבושעוועט"). ולקבל על עצמו אז נשיאות להפיץ תורה ומצוות ופנימיות התורה — הי' זה ענין הפכי מסדר המדינה, היפך הטבע, ובשביל זה הי' צורך במסירת הנפש והגוף בפועל ממש. ומסירת נפש זו דרש גם מאלו שהלכו עמו והשתתפו בעבודתו.

הגם שבשלחן-ערוך לא מצינו דין שצריך לדרוש מהזולת מסירת נפש כזו; בנוגע לכל המצוות מצינו שצריכים לדרוש מהזולת, שזה נכלל בהמצוה ד"הוכח תוכיח את עמיתך"⁵¹, אבל בנוגע לחפש מסירת נפש, לא מצינו זאת⁵² — הנה במה דברים אמורים, כאשר לא מרגישים שישנה שליחות מלמעלה. משא"כ כאשר הדבר הוא ע"ד "שכינה"⁵³ מדברת מתוך גרונו⁵⁴.

"גריבלען זיך" מתוך נטי' של הגוף ונפש הבהמית — יכולים למצוא שע"פ שו"ע אסור לעשות זאת (מהנחה בלתי מוגה).
 (53) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.
 (54) וע"ד שמצינו בנביאים, ש"אם יאמר .. לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה .. לפי שעה .. מצוה לשמוע לו" (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ב).
 וברך זה וע"ד זה גם עתה — דאע"פ

(48) משפטים כג, ב.
 (49) וגם אלו שיתחילו לעשות כן מכאן ולהבא (מהנחה בלתי מוגה).
 (50) שאז היתה נתינת מקום לכו"כ דרכים, טענות וביאורים, שעדיין אין שייכים לזה, ולא קיבל על עצמו וכו', ואעפ"כ כו' (מהנחה בלתי מוגה).
 (51) קדושים יט, יז.
 (52) ואם רוצים לחפש בחפש מחופש

טו. הרבי מבאר במאמר⁵⁵ החילוק שבין המסירת נפש של רבי עקיבא להמסירת נפש של אברהם אבינו:

רבי עקיבא שאף וחיפש את הענין של מסירת נפש, כאמרו⁵⁶ "מתי יבוא לידי ואקיימנה"⁵⁷. משא"כ אצל אברהם אבינו לא הי' ענין המסירת נפש עבודה בפני עצמה. ענינו הי' — "ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם"⁵⁸, "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא"⁵⁹, היינו, שעשה שהזולת יכריז, שכולם יכריזו — לא "א-ל העולם", שאלקות ועולם קשורים זב"ז אבל הם בכל זאת שני דברים, אלא "א-ל עולם", שזהו דבר אחד⁶⁰ — "אין עוד מלבדו"⁶¹.

זו היתה עבודתו של אברהם אבינו. הוא לא חיפש מסירת נפש, אלא, אם היתה נדרשת מסירת נפש בשביל עבודתו, הי' מוכן לכך. כאשר השליכוהו לכבשן האש — לא הי' זה שום מניעה, ולו רק למלאות עבודתו ד"ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם".

ובאופן כזה היתה גם הנהגת בעל ההילולא. הוא לא הי' להוט אחר מסירת נפש, לא זה הי' ענינו. הוא הי' להוט אחר "ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם", להפיץ תורה ומצוות ופנימיות התורה עם מנהגי' והדרכותי'.

ריש ע' 128. וש"נ) — כיון שגם אצלם הי' ע"ד ענין זה, והיינו, שכאשר יש צורך בדבר בשביל העבודה, אזי משתמשים גם בענין זה (מהנחה בלתי מוגה).

55) סה"מ היש"ת ע' ו. ע' טו. ע' 30. ועוד.

56) ברכות סא, ב.

57) ועד"ז מצינו במגיד מישירים (נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 176) אודות הבית-יוסף, שכאשר הובטח לו שיזכה למסור נפשו, "לאתוקדא על קדושת שמי' רבא" — הי' שמח; וכאשר המגיד אמר לו שמצד איוה ענין שעשה שלא כדבעי נטלו ממנו זכות זו — הצטער ונפל ברוחו כו' (מהנחה בלתי מוגה).

58) וירא כא, לג.

59) סוטה יו"ד, סע"א ואילך.

60) ראה תו"מ ח"ב ע' 202. וש"נ.

61) ואתחנן ד, לה.

שמ"שחרב ביהמ"ק ניטלה נבואה כו" (ב"ב יב, א"ב), הרי, כל הענינים נתלכשו בתורה (כפי שמצינו אפילו בנוגע לאור שנברא ביום ראשון (נסמן בתו"מ ח"ב ע' 55)), אלא שצריכים לידע כיצד למצוא זאת.

ובזה יובן מה ששאלו אצל רבותינו נשיאינו גם בנוגע לענינים גשמיים —

דלכאורה, הרי רבינו הזקן שואל באגה"ק (סכ"ב) כיצד יתכן "לשאל בעצה גשמית כדת מה לעשות כו'", בה בשעה שענין זה שייך רק "לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל, כשמואל הוואה אשר הלך אליו שאל לדרוש את ה' ע"ד האתונות כו'", ואילו מי שאינו "רוואה" (נביא) יכולים לשאול ממנו עצה ותושי' רק בדברי תורה, ולא בעניני פרנסה ושאר ענינים גשמיים.

ואעפ"כ רואים ששאלו אצל רבותינו נשיאינו אודות ענינים גשמיים, ולא היתה אצלם הקושיא שענינים אלו שייכים רק ל"רוואה" (ראה גם תו"מ ח"ב ס"ע 107. ח"ט

זה הי' ענינו, ובשביל ענין זה לא נרתע משום דבר, ועבד עבודתו עד כדי מסירת נפש ועד בכלל.

ובמילא לא נכנס לחקירות ושקלא וטריא אם במקרה כזה צריך ע"פ דין למסור נפשו, אם לאו. כיון שאינו מתעסק בענין מסירת נפש; התעסקותו היא בהפצת והחזקת היהדות, ואודות דברים אחרים אינו חושב, שום דבר אינו עוצר אותו מעבודתו.

ולכן גם אינו מתפעל מהכתות השונות שישנם בבני ישראל. כל הטענות אינם נוגעים לו. הוא יודע אך ורק דבר אחד — שצריכים לילך ולהתקרב להר סיני. אלא מאי, יש באמצע ים — קופץ הוא לתוך הים. אלא מאי, מה יהי' לאחרי כן — הרי זה עסקו של הקב"ה, ואין זה נוגע אליו⁶²; הוא צריך לעשות את שלו — לילך ולהתקרב להר סיני.

טז. זוהי ההוראה שבעל ההילולא מסר לנו, לכל אלו שצריכים להתכונן לגאולה העתידה⁶³:

העבודה שלנו היא לקיים: "אני נבראתי לשמש את קוניי"⁶⁴. העבודה שלנו היא — "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"⁶⁵.

זהו הענין שלנו, ומלבדו לא נוגע לנו שום דבר.

וזה שישנם כתות שונות בעלי סברות שונות וגם משונות, זה צועק

— שזהו החילוק שבין הגאולה העתידה להגאולות שלפנ"ז (לבד יצ"מ שקודם מתן תורה), שהגאולות שלפנ"ז היו לאחריהם גלות, ובמילא לא נגאלו כל בני ישראל, משא"כ הגאולה העתידה תהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות (ראה מכילתא פרשתנו (בשלח) טו, א. ועוד), ובמילא יצאו מהגלות כל בני ישראל (ראה לקו"ש ח"א בתחלתו. וש"נ), כל שבעת הסוגים שבבני ישראל, ולכן, יודע יהודי שעליו להדליק את נשמתו, ולהדליק את כל שבעת הנרות שכולם יתחילו להאיר — להתקרב להר סיני, ולקבל את "אנכי ה' אלקיך" באופן שיהי' נשמע מכל ד' רוחות (נסמן לעיל הערה 28).

וכיון שכן, אין אצלו נפק"מ כלל אם דעת הרוב היא כמותו, וכמה כתות בלעדו יש בין בני ישראל; הוא צריך לעבוד את עבודתו (מהנחה בלתי מוגה).

(62 כלומר: לא כמו הרן, שהמתין עד שראה שהשליכו את אברהם לכבשן האש ולא נשרף, ואז הלך גם הוא בבטחון שיעשה לו נס (פרש"י נח יא, כח) — שאז אין עושים לו נס (פרש"י אמור כב, לב), אלא כפי שהי' אצל נחשון, שקפץ לתוך הים מבלי לידע מה יהי' אח"כ, — שהרי כאשר עומדים בשיעור דיום זה, עדיין לא יודעים אם הים יקרע אם לאו (ענין זה יתברר רק בשיעור דמחר) — שכן, מה שיהי' אח"כ אין זה הענין שלו, אלא הענין של הקב"ה, ובלשון חז"ל (ברכות יו"ד, סע"א): "כבשי דרחמנא" (מהנחה בלתי מוגה).

(63 ובהקדמה — שלעתיד לבוא תהי' בקיעת הנהר "לשבעה נחלים" (ישעי' יא, טו), היינו, לשבעה דרכים, שדרכם ילכו כל שבעת הנרות ד"מנורת זהב כולה", שהם כל בני ישראל (ראה לעיל ס"א),

ניתנה ראש ונשובה מצרימה, זה צועק שצריך לערוך מלחמה, וזה צועק שצריכים לברוח למדבר — הרי כיון שאין זו הדרך להתקרב לקבלת התורה, אין זה הדרך שלנו.

עניננו הוא — לילך לקבלת התורה, שהרי הקב"ה הוא "נותן התורה", לשון הוה⁶⁴. וזאת עשה ללא חשבונות. אם יש באמצע ים — מהיכי תיתי, נלך ביים. אם יש באמצע הר — נבקע את ההר. הולכים אנו לקבלת התורה, להתאחד עם הקב"ה.

וכאשר הולכים לקבל את התורה ללא חשבונות — אזי "ה'⁶⁵ ילחם לכם ואתם תחרישון"⁶⁶.

יז. וכשם שמצינו גבי נחשון, שזכה להיות ראשון הנשיאים להקריב ולחנך את המשכן⁶⁷, להיות "ושכנתי בתוכם"⁶⁸ — כמו"כ צריך כל יהודי להחשיב את עצמו בתור נחשון.

ואז יקויים מ"ש בתיקוני זהר⁶⁹ שכאשר ימצא יהודי אחד כדבעי (שם נאמר הלשון "צדיק", והרי "ועמך כולם צדיקים"⁷⁰), יביא הוא את משיח, ויקבל את פנימיות התורה שיגלה משיח.

ועי"ז נבוא ל"אז ישיר"⁷¹, "מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה"⁷² — שיקויים היעוד⁷³ "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם, והרבי בעל ההילולא יוליכנו לקראת משיח בחסד וברחמים.

מצרים, שביניהם הפסיק ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב" (שרומז על ג' קליפות הטמאות (ראה ל"ת וסה"ל להאריז"ל עה"פ עקב, ח, טו)), מ"מ, לא הפסיק הדבר על הפעולה דקריעת ים סוף, וגם יושבי כנען ראו שנבקעו כל המימות שבארץ כנען בגלל שנחשון בן עמינדב קפץ לים סוף מתוך מסירת נפש! (מהנחה בלתי מוגה).

67 (ראה במדב"ר פי"ג, ז).

68 (תרומה כה, ח).

69 כ"ה במאמרי אד"ה"ז הקצרים ע' תג.

וראה זהר חדש ס"פ נח (כג, ד).

70 ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

71 פרשתנו (בשלח) טו, א.

72 מכילתא ופרש"י עה"פ. סנהדרין צא,

ב.

73 ישע"י כו, יט.

64 ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ.

65 פרשתנו (בשלח) יד, יד.

66 והיינו, שכאשר ישנו יהודי שמכריז "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", וכדאיתא בזהר (ח"ב מז, ב) "לא תתערון מידי", כי אם להמשיך לילך בדרךנו, מבלי הבט אם באמצע ישנו ים או נחשים ועקרבים וכיו"ב — הגנה עי"ז נבקע הים, וכל בני ישראל ניצולים ומקבלים את התורה בשלימות, בה בשעה שבלעו"ז "לא נשאר בהם עד אחד" (שם, כח).

ולא זו בלבד שנעשית בקיעת ים סוף שבו צריכים בני ישראל לעבור עתה, אלא עוד זאת, שנבקעו כל המימות שבעולם (פרש"י שם, כג), שלכן אפילו "יושבי כנען" "תפול עליהם אימתה ופחד" (שם טו, טז), היינו, שאע"פ שארץ כנען היתה מדינה רחוקה מארץ

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון, אח"כ צוה לנגן ניגון מאדמו"ר הזקן — "אבינו מלכנו", ואח"כ ניגון מאדמו"ר האמצעי].

* * *

יח. כאשר⁷⁴ בני ישראל הלכו ממצרים להר סיני לקבל את התורה, היו בדרכם שתי מלחמות: המלחמה עם פרעה, והמלחמה עם עמלק.

בפרשתנו מספרת התורה אודות ציווי הקב"ה בנוגע להנהגתם של ישראל בשתי המלחמות. במלחמת פרעה הי' הציווי "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", ובמלחמת עמלק — "צא הלחם בעמלק"⁷⁵, שהכוונה בזה היא גם למלחמה כפשוטה בגשמיות⁷⁶.

יט. החילוק בין שתי המלחמות הוא:

פרעה עמד מאחורי בני ישראל. הוא לא עמד בין בני ישראל להר סיני, אלא בין בני ישראל ל"הדגה אשר נאכל במצרים"⁷⁷, ו"אכלו את חלב הארץ"⁷⁸. פרעה צעק שלא יניח לבני ישראל את "טוב ארץ מצרים"⁷⁸ אא"כ יהיו עבדים שלו (של פרעה), אבל הוא לא עמד בין בני ישראל למתן-תורה. ולכן הי' בזה הסדר — "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

לעומת זאת, עמלק, עמד בין בני ישראל להר סיני — וכאן לא דובר אודות "ארץ טובה ורחבה"⁷⁹, אלא אודות מדבר, כדברי רז"ל במדרש תנחומא⁸⁰ שהתורה ניתנה במדבר דוקא — ולא הניח אותם לקבל את התורה.

ולא רק מלחמה ע"י "ידיו של משה", כמאמר המשנה (ר"ה כט, א. הובא בפרש"י עה"ת שם, יא) "וכי ידיו של משה עושות מלחמה .. אלא .. כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים, היו מתגברים", אלא גם מלחמה כפשוטה — "לפי חרב" (שם, יג), והרי לא היתה זו חרב של שם המפורש, כפי שמצינו במק"א (פרש"י שמות ב, יד), אלא (גם) חרב כפשוטה, היינו, מלחמה בגשמיות (מהנחה בלתי מוגה).

77) בהעלותך יא, ה.

78) ויגש מה, יח.

79) שמות ג, ח. ועוד.

80) חוקת כא.

74) שיחה זו (מלבד ס"ג) — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ס"ע 144 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה (ע"פ סרט-הקלטה).

75) פרשתנו (בשלח) יז, ט.

76) כלומר: במלחמת פרעה הי' הצדק עם נחשון בן עמינדב וכתתו, אשר, עוד לפני הציווי "דבר אל בני ישראל ויסעו", היו סבורים שצריכים לקפוץ לים, דלא כהכחה שטענה שצריכים לנהל מלחמה בדרך הטבע; ואילו במלחמת עמלק — שגם זה הי' מונע ומעכב למתן-תורה — הוצרכה להיות מלחמה דוקא,

כאשר ישנו מונע ומעכב לקבלת התורה, הנה הגם ש"הקול קול יעקב והידיים ידי עשו"⁸¹, היינו, ש"ידיים" שייכות לעשו, זהו החלק שלו, כמ"ש⁸² "ועל חרבך תחיי", מ"מ, כיון שישנה מניעה לקבלת התורה, לא מתחשבים בשום חשבונות, והולכים בכל הדרכים ובכל האופנים⁸³, ובלבד לקבל את התורה ולהתאחד עם הקב"ה.

וזוהו הטעם שנגד עמלק נערכה מלחמה כפשוטה בגשמיות. לא הי' כאן ענין של "כחי ועוצם ידי"⁸⁴, אלא הי' זה ענין של "מלחמה לה"⁸⁵, כיון ש"אין השם שלום ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק"⁸⁶.

כ. וכיון שהמלחמה עם עמלק היתה בשביל קבלת התורה, לכן היתה המלחמה עם כל הפרטים שבה קשורה עם משה רבינו⁸⁷ — ש"קיבל תורה מסיני"⁸⁸.

המלחמה נבעה ממשה — שהרי משה אמר "בחר גו' וצא הלחם בעמלק"⁷⁵. המלחמה התחילה עם תפלת משה; התנהלה ע"י אנשי משה, כמבואר בחסידות⁸⁹ על הפסוק⁷⁵ "בחר לנו אנשים" — אנשי משה, והנצחון בא ע"י יהושע — משרת משה.

כא. הנצחון של בני ישראל במלחמת עמלק הי' למעלה מהטבע. ע"פ טבע הי' עמלק צריך לנצח, כדאיתא בירושלמי⁹⁰ שעמלק כשפן הי', ובחר כאלה אנשים שע"פ סדר הטבע צריכים לחיות, ואותם שלח למלחמה. ואעפ"כ ניצחו אותו, כי, כאשר הולכים למלחמה בכח התורה — וכמוזכר אודות "אנשי משה", שכל אחד שהלך למלחמת עמלק ידע שאינו הולך בכחו ועוצם ידו, אלא בשליחותו ובכחו של משה, בשליחות ובכח התורה — אזי מנצחים למעלה מדרך הטבע.

כב. מצות זכירת עמלק היא בכל יום. ובמילא הרי ההוראה האמורה היא גם בנוגע למלחמה עם עמלק הרוחני שבכל יום.

(87) וע"ד שמצינו בדוד, שקודם יציאתו למלחמה נמלך בסנהדרין (ברכות ג, סע"ב. וש"נ), לבחון האם מלחמה זו "כתובה בתורה", ורק לאח"ז יצא למלחמה, ואז ניצח במלחמה (מהנחה בלתי מוגה).
 (88) אבות רפ"א.
 (89) תו"א תצוה פג, ב. סה"מ תש"ט ע' 41.
 (90) ר"ה ספ"ג.

(81) תולדות כז, כב.
 (82) שם, מ.
 (83) כולל גם — מלחמה ב"חרב" של עשו, נגד עמלק, בן בנו של עשו (מהנחה בלתי מוגה).
 (84) עקב ח, יז.
 (85) סוף פרשתנו (בשלח).
 (86) פרש"י עה"פ.

אודות עמלק נאמר⁹¹ "אשר קרך", הוא פעל קרירות אצל בני ישראל מהחיות וההתלהבות שלהם לקבלת התורה.

כאשר בני ישראל עמדו בהתלהבות הכי גדולה, התלהבות כזו שפעלה אפילו על אומות העולם, כדאיתא במדרש תנחומא⁹² המשל ל"אמבטי רותחת", כך שכולם ראו שזוהי לבת אש ("א פלאם פייער") — בא עמלק וקירר את בני ישראל מההתלהבות לילך לקבל את התורה. וכאשר ישנו דבר שמקרר מתורה — ישנה ההוראה האמורה: (א) יש להשתמש בכל הדרכים והאופנים להלחם נגד זה, ובלבד לקבל את התורה. (ב) צריך לידע שאין זה בכחו ועוצם ידו, אלא בכחו של משה, בכח התורה.

כג. זוהי גם ההוראה בנוגע לימינו אלו:

כאשר יהודי טוען שכיון שנאמר "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", אזי ייסגר בד' אמותיו, בבית־הכנסת או בישיבה, מבלי שיהי' איכפת לו מה נעשה בעולם ומה נעשה עם עוד יהודי; ש"ה' ילחם לכם", ואילו הוא ישב וישתוק, וילמוד ויתפלל לבדו ולעצמו — אזי אומרים לו, שסדר זה הוא כאשר מדובר במלחמה עם אלו שאין מניחים אותו ל"הדגה אשר נאכל במצרים חנם";

אבל כאשר מדובר אודות מלחמה שרוצים לקרר יהודי מהתלהבות באלקות, או אפילו כאשר רוצים לפעול קרירות לאלקות בעולם, כהמשל ד"אמבטי רותחת" ש"הקרה אותה בפני אחרים" (אומות העולם שאינם מבני ישראל) — עליו לדעת שהוא מ"אנשי משה", שקיבל את התורה, שבה נאמר שצריכים לעשות דירה לו ית' בתחתונים — לא רק בבית־המדרש ובבית־הכנסת, אלא "בכל דרכיך"⁹³, בלכתו ברחוב ובלכתו למשרתו או למסחרו, בכל מקום שנמצא, צריך לעשותו כלי לאלקות.

ועד"ז כאשר רוצים לקרר אותו מההליכה להר סיני לקבלת התורה, ואומרים לו: הרי התורה ניתנה במדבר, וא"כ, למה הנך נדחק ("וואָס שפאַרסטו זיך") לילך למדבר — מוטב שתלך ל"ארץ נושבת"⁹⁴, חזרה למצרים, ו"טוב ארץ מצרים תאכלו";

מה מקום לתורה — טוענים אליו — ב"ארץ נושבת", ב"יונייטעד-

93) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

94) פרשתנו (בשלח) טז, לה.

91) תצא כה, יח.

92) תצא ט.

סטייטס", שבה יש "טוב ארץ מצרים", ולשם מה עליך להכניס את עצמך בענינים שאינם מישובו של עולם, אי־אפשר להרויח מזה דולרים ("קיינ דאָלאַר קען מען דערפון ניט מאַכן"), ולא יהי' לך מזה אלא בזיון, כיון שיצביעו עליך באצבע ויאמרו: אדם זה אינו מן הישוב, אדם פראי ("אַ ווילדער מענטש") מן המדבר...

אזי צועק: אם אין מניחים אותי לילך למדבר ששם צריך אני לקבל את התורה מהקב"ה — אזי לא איכפת לי כלל מה אומר ה"טבע", אם זה בר־קיום אם לאו; הנני הולך בשליחות של משה רבינו — ש"קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו'", ובאופן ד"העמידו תלמידים הרבה"⁸⁸, עד סוף כל הדורות — להלחם מלחמת ה' בעמלק!

וכל זה — אע"פ שיודע שהנצחון במלחמה הוא רק באופן ד"ויחלוש גו' את עמלק ואת עמו לפי חרב"⁹⁵, ולא באופן שלא נשאר ממנו שריד ופליט,

— ועד כדי כך, שאפילו ב"דרא דמשיחא", ואפילו לאח"ז, ב"דרא דעלמא דאתי", יהי' עדיין ענין של "מלחמה לה' בעמלק" (כפירוש התרגום⁹⁶) —

ואעפ"כ, יצאו בני ישראל למלחמת עמלק מתוך מס"נ, והסירו את ההעלם וההסתר,

וכמו"כ גם עתה — לא מתפעלים ממי שרוצה לקרר יהודי מהתלהבות לתורה וצועק שלא יצא מן הישוב להתעסק עם התורה שניתנה במדבר, אלא הולכים לקבל את התורה בכח תפלתו של משה,

אע"פ ש"ידי משה כבדים"⁹⁷, היינו, שישנו קושי בהתפלה ("ס'איז אַ שווערע תפלה"), כיון שצריכים להתגבר על בני ישראל ("מ'דאַרף בייקומען אידן")! — את ההתנגדות של אומות העולם שברו כבר מזמן, ונותר רק לשבור את ההתנגדות של אלו ש"מהרסיך ומחריביך ממך יצאו"⁹⁸, ובזה הוא כל הקושי, להתגבר על בעל־בחירה, שזהו רק יהודי, ואעפ"כ לא מתפעלים מזה, וממשיכים "עד בוא השמש"⁹⁷, שאז נעשה "ויחלוש וגו'",

וממשיכים את הגאולה ע"י משיח צדקנו, שאז מסיימים גם את

(97) שם, יב.

(98) ישעיהו מט, יז.

(95) שם יז, יג.

(96) יב"ע — סוף פרשתנו (בשלח).

ה"מלחמה לה' בעמלק מדור דור", כיון ש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"⁹⁹,

ועד ש"מבני בניו של המן" — מיוצאי חלציו של עמלק¹⁰⁰ —
 "למדו תורה ברבים"¹⁰¹,

וכמשנת"ל (בהמאמר¹⁰²) שע"י העבודה דאתהפכא מהפכים השטות דלעו"ז ל"עצי שטים" שמהם עושים קרשים למשכן — "קרשים" דייקא, שיש בהם האותיות ק' ר' ש' שיש להם שייכות ללעו"ז, ואעפ"כ עושים מהם מקדש שבו יהי' "ושכנתי בתוכם"⁶⁸, עדי קיום היעוד¹⁰³ "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".

כד. והנה, על הפסוק¹⁰⁴ "וישמע יתרו", אמרו רז"ל¹⁰⁵ "מה שמועה שמע ובא — מלחמת עמלק". שמועה זו הגיעה עד למדין, ודברי יתרו "עתה ידעתי גו"¹⁰⁶, היו הכנה למתן-תורה, כדאיתא בזהר¹⁰⁷.

וכמו כן עתה, שכאשר נלך להלחם עם עמלק הרוחני ובכחו של משה — הרי זה יפעל בכל מקום אפילו במדין¹⁰⁸, וזו תהי' הכנה לגילוי וקבלת פנימיות התורה, שיגלה משיח צדקנו בב"א.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הצ"צ, וניגון אדמו"ר מהר"ש].

* * *

כה. בהתוועדות יו"ד שבט דאשתקד¹⁰⁹ דובר אודות ענין התורה — שאין זה טפל לענין אחר, אפילו לא שע"ז יהי' "ונתתי גשמיכם בעתם"³⁴, כדי שיהי' אפשר ללמוד תורה במנוחה¹¹⁰.

ובהקדמה — שמצינו ש"נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות, שנאמר¹¹¹ זמירות היו לי חוקיך"¹¹², וטעם הדבר¹¹³, "משום

99 זכרי' יג, ב.	ח"א ע' 74 ואילך. וש"נ.
100 תרגום אסתר ג, א.	108 ראה דרושי החלצו (בלקו"ת פרשת מטות פה, ד ואילך. ובכ"מ).
101 גיטין נז, ב. וש"נ.	109 סכ"ח ואילך (תו"מ ח"ג ע' 245 ואילך).
102 פ"ג (לעיל ע' 29).	110 ראה רמב"ם הלי' תשובה ספ"ט, וש"נ.
103 ישע"י מ, ה.	111 תהלים קיט, נד.
104 ר"פ יתרו.	112 סוטה לה, סע"א.
105 זבחים קטז, א. מכילתא ופרש"י עה"פ.	113 תניא קר"א קס, ב.
106 שם יח, יא.	
107 ח"ב סז, ב ואילך. וראה לקו"ש	

שבאמת מעלתה זו שכל העולמות בטלים לגבי דקדוק אחד ממנה היא מבחי' אחוריים כו", אבל אין זה עיקר ופנימיות התורה — שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, "ואהי' אצלו אמון גו' שעשועים גו'"¹¹⁴.

ומזה מובן בנוגע ללימוד התורה — שכאשר לימוד התורה הוא על מנת שיתקרא רב, או אפילו מפני שהדבר מוצא חן בעיניו, היינו, ששכלו משיג היטב את הענינים השכליים שבתורה, ובמילא הרי הוא מודה גם בשאר הענינים שבתורה — הרי כיון שהגישה היא מצד שכל האדם הנברא, הרי זה רק בחי' אחוריים דתורה, ולא הפנימיות דתורה, ועל זה מגיע עונש, ע"ד מ"ש בדוד, ובמכ"ש וק"ו.

אלא לימוד התורה צריך להיות "לשמה", שהפירוש הפשוט בזה הוא — לשם התורה, דהיינו, לא באופן של "קרדום לחפור כו"¹¹⁵ בנוגע לענינים של פרנסה, ואפילו לא מצד השביעות-רצון והתענוג שלו בלימוד דבר שכלי, אשר, ככל שהשכל הוא עמוק יותר אזי מתענג יותר, ובאופן שאינו מערב בזה כלל ענינים של פניות ומציאות עצמו — שכל זה אינו ענין התורה עדיין;

ענין התורה הוא "ואהי' אצלו גו' שעשועים", אלא, שרצה הקב"ה, מצד טובו, שיהי' הענין ד"נסעה וירדה כו" (כמבואר בפרטיות בתניא¹¹⁶), "עד שנתלבשה . . בצירופי אותיות גשמיות בדיו על הספר", "בכדי שכל הנשמה או רוח ונפש שבגוף האדם תוכל להשיגן בדעתה כו", ועי"ז יוכל להתאחד עם התורה ב"יחוד נפלא ועצום כו"¹¹⁷, ועי"ז להיות חד עם קוב"ה.

כו. ובענין זה — כמו בכל ענין — צריך להיות גם "בכך"¹¹⁸, במעשה בפועל בחיי היום-יומיים:

כל יהודי צריך שיהי' לו בכל יום משך זמן שבו ילמד תורה ללא שום תכלית חיצונית. ואלו שיש ביכלתם — יקדישו משך זמן של כמה שבועות, חדשים ושנים, כדי ללמוד תורה ללא חשבונות צדדיים, שזהו לימוד התורה הרצוי — לשמה, בשביל התורה עצמה.

ואכן, היו כו"כ שהתנדבו לעשות כן, אך עדיין ישנם כאלה אשר

(116) פ"ד.

(117) שם פ"ה.

(118) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' יא. ועוד.

נסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 426 הערה 21.

(114) משלי ת, ל.

(115) ראה רמב"ם הלי' ת"ת פ"ג ה"י.

וראה גם תניא ספ"ח, ובהנסמן ב"מ"מ,

גהגות והערות קצרות" לשם (ע' עב).

עם היות שמגדלים זקן שלם, מ"מ, קשה להם לעמוד בניסיון ולהקדיש משך זמן ללימוד התורה לשמה.

גם אם יכולים למצוא ביאור וסיבה לכך — הרי מ"סיבה" זו לא יבוא להיות לומד תורה לשמה... ועכ"ל, שמטרת הסיבה אינה אלא כדי שהדבר לא יהי' אצלו באופן של "נהמא דכיסופא"¹¹⁹, אלא יצטרך לחום עם הטעם והסיבה ולהתגבר על זה, וללמוד תורה לשמה.

ובפרט כאשר מדובר אודות כאלה שיש להם זקן שלם, שהו"ע י"ג תיקוני דיקנא¹²⁰, שכנגדם הם י"ג התיבות שבפסוק¹²¹ "והוא רחום יכפר עון וגו'", כפי שמבאר הצמח-צדק¹²²,

— בשו"ת הצ"צ¹²³ יש תשובה ארוכה ע"פ נגלה בטעם החיוב דזקן שלם, ואילו בחסידות ישנו ביאור קצר יותר מאשר הביאור בנגלה, והוא, שכאשר ה"תיקוני דיקנא" שלו הם בשלימות, אזי ממשיך י"ג מדות הרחמים, להיות "והוא רחום יכפר עון וגו'", שהו"ע הסרת העון האף והמשחית כו',

כך, שאפילו אם עדיין לא רחץ מטומאתו, הרי "דברי תורה אין מקבלים טומאה"¹²⁴, ולכן צריך הוא מיד להתחיל ללמוד תורה. ובנוגע לפועל:

אם הדברים יפעלו עליהם מכאן ולהבא — אינני יודע, ואולי נשתנה הדבר עוד לפני הדיבורים שלי, אבל בכל אופן, אני צריך לומר את שלי.

— מצינו לענין ברכת בדיקת חמץ, "שאף אם יבדוק הבדוק ולא ימצא שום חמץ בבדיקתו, אעפ"כ לא בירך לבטלה, שכך היא המצוה לבדוק החמץ ולחפש אחריו שמא ימצא ממנו מאומה, ואם לא מצא אין בכך כלום, וכבר קיים המצוה כתיקונה"¹²⁵.

ועד"ז גם במצות "הוכיח תוכיח את עמיתך"⁵¹, שאין נפק"מ אם התוכחה פועלת פעולתה אם לאו. — בודאי יש נפק"מ... אבל לא בנוגע לקיום המצוה, והיינו, שגם אם לא פעל, מ"מ, קיים המצוה.

וראי' לדבר — ע"פ נגלה:

(119) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.
 (120) ראה זח"ג קלא, א ואילך.
 (121) ראה זח"ג קלא, א ואילך.
 (122) תהלים עח, לח.
 (123) יהל אור ע' תרכו ואילך.
 (124) ברכות כב, א.
 (125) שו"ע אדה"ז או"ח סתל"ב ס"א.

איתא בגמרא במסכת ערכין¹²⁶ "עד היכן תוכחה .. עד נזיפה .. עד הכאה". והרי מובן בפשטות שבמצב כזה (שהלה נזוף בו ועלול אפילו להכותו) לא פעלה התוכחה את פעולתה, ואעפ"כ אומרים לו, שכל זמן שהלה אינו מכה אותו בפועל, צריך להמשיך ולהוכיח אותו, אע"פ שהלה כבר נזף בו.

וטעם הדבר — כיון שההוכחה והפעולה הם ענינים שונים; עליו מוטל הציווי "הוכח תוכיח את עמיתך", ולאחרי כן — הנה לפעמים, ברובא דרובא, מצליח לפעול עליו, אבל יש פעמים שמצד סיבות אינו פועל (והרי זה כמו בבדיקת חמץ), ויפעל לאחר זמן.

ובנוגע לעניננו: באיזה אופן שיהי' — צריך הענין להיות מתוקן מכאן ולהבא.

כז. ועוד ענין בזה דובר אשתקד:

כיון שלא בכל זמני היום יכולים להתמסר ללימוד התורה באופן האמור — אפילו אלו שנמצאים באהלה של תורה ותפלה, ועאכו"כ בעלי-עסקים, או אלו שעליהם איתא בגמרא¹²⁷ שיוצאים י"ח מצות תלמוד-תורה בלימוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, או אפילו בפסוק אחד,

הנה על זה ישנו הענין ד"תומכי מאושר"¹²⁸, "תמכין לאורייתא"¹²⁹, — שיתנדבו מממונם להחזקת אלו שלומדים תורה באופן האמור, לספק להם כל צרכיהם, ועי"ז תהי' להם השתתפות¹³⁰ בלימוד התורה לשמה כפשוטו, לשם התורה, ללא חשבונות צדדיים.

וכיון שלימוד התורה לשמה צריך להיות באופן שלא על מנת להתייחר, אפילו לא "להתייחר" דקדושה — לכן דובר, שכל אלו שרוצים להשתתף בזה בממונם, תהי' גם ההשתתפות באופן האמור, היינו, שלא ידפיסו אודותם בעיתונים, אפילו לא את שמותיהם בלבד, ועאכו"כ ללא תמונותיהם (בלשון המדינה: "פיקטשער'ס"), וגם לא יערכו להם "מי שברך" בעת קריאת-התורה, ולא ירשמו את שמותיהם על לוח-זכרון מנחושת או של עץ התלוי במקום פלוני — אע"פ שאיתא בתשובות הרשב"א¹³¹ ש"מצוה לפרסם עושי מצוה".

(129) זח"ג נג, ב.

(130) ראה רמ"א יו"ד סרמ"ו ס"א.

(131) ח"א סתקפ"א.

(126) טז, ב.

(127) מנחות צט, ב.

(128) משלי ג, יח.

— אלו שיעמדו על כך שאינם רוצים ליתן באופן אחר, הנה בנוגע אליהם אין ברירה;

אבל האופן הרצוי בהפעולה ד"תמכין לאורייתא" בנוגע ללימוד התורה לשמה (שנותנים לקופה ו"קרן" מיוחדים שנקראים בשם "תורה") הוא — שצריך ליתן מתנת ידו כפי נדבת לבו וכפי שברכו ה' (שלכן, "עשיר שהביא קרבן עני לא יצא"¹³²), אבל ללא פירסום.

אמנם, את הזכות שבדבר בודאי לא רוצים ליטול מהם, ח"ו, ולכן, כל מי שרוצה, יכול לרשום שמו ושם אמו, על פתקא בפני עצמה, ויזכירו אותו ב"היכל ה'" — על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר, לטוב לו ולכל בני ביתו בכל עניניו (אבל באופן ששני הענינים לא יהיו קשורים זב"ז).

כח. והנה, בשביל זה צריך לנהל מלחמה עם עצמו — ליתן מה שיותר, ושלא יהי' אצלו הרצון ("ס'זאָל זיך גאָרניט וועלן") שמישהו יעמוד על השולחן ויכריז שפלוני בן פלוני נתן סכום כך וכך.

וכיון שהרבי אומר¹³³ שנקל יותר לנצח במלחמה כאשר הולכים עם "מאָרש" שמח — ינגנו עתה ניגון שמח.

את ה"מאָרש" יכולים לנגן הן אלו שמתנדבים והן אלו שלומדים, ואפילו אלו שהם בהסוג ש"לא יתן ולא יתנו אחרים"... — שגם סוג זה נכלל במשנה¹³⁴ בין ה"ארבע מדות" ש"בנותני צדקה" — גם הם יכולים לנגן ה"מאָרש",

וסוכ"ס ינצח היצר-טוב את היצר-הרע, אפילו בלא יודעין... במצב של שינה ("שלאָפּן־דיקערהייט") — ע"ד מ"ש בספרי¹³⁵ ש"מאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני ונתפרנס בה מעלה עליו הכתוב כאילו זכה", והיינו, שאפילו במצב כזה שכאשר בא לביתו ומגלה שאיבד סלע הרי הוא מצטער ובוכה על שאיבד כמה דולרים, מ"מ, אומרת התורה שקיים מצות צדקה, כיון שבינתיים קיבל העני את צרכיו.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) אלו שאינם רוצים ליתן, או שנותנים שלא כפי יכלתם — מסתמא יעזור השי"ת שיתנו כפי יכלתם, ויעשו זאת ברצון הטוב ובחסד וברחמים, וגם אם לפי שעה יבכה היצה"ר, יהי' זה באופן ש"הזורעים בדמעה ברנה יקצורו"¹³⁶.

(132) נגעים פי"ד מי"ב.

(133) ראה סה"ש תש"ז ע' 122. וש"נ.

(135) תצא כד, יט.

(136) תהלים קכו, ה.

(134) אבות פ"ה מי"ג. וראה ביאורים

(ואח"כ אמר:) כאמור, ינגנו עתה ניגון שמח, ויחלקו את הפתקאות כו'. — את הכסף יכולים למסור עתה או מחר, או להשליך דרך החלון... והעיקר, שיציינו שזהו עבור "קרן תורה", ואז לא ימסרו זאת עבור "ביקור חולים" ח"ו...

וכמדובר פעם¹³⁷ שכל בני ישראל יהיו בריאים, והרופאים ישיגו פרנסתם מלימוד ה"שולחן-ערוך" של "הלכות דאָקטאָריע"... ולא יצטרכו להגיע להמעשה בפועל, וכך יהיו כולם מרוצים...

[לאחרי שניגנו ניגון "מאַרש" — התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן עוד ניגון, ואח"כ צוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וניגון מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ. ואח"כ צוה לנגן הניגון "צמאה לך נפשי"].

* * *

כט. דובר לעיל (בהמאמר¹³⁸) שספירת המלכות "לית לה מגרמה כלום", וכמו במלך, שהעם פועלים בו להיות מלך, וע"ד הענין ד"אמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם"¹³⁹.

ובמק"א¹⁴⁰ מבואר, שכל עניניו של המלך ממצויים לו השרים והעבדים וכל העם. וע"ד מ"ש בגמרא¹⁴¹ "גדלהו משל אחיו", היינו, שאלו שהיו תחילה "אחיו", נותנים לו הכל, עד שנעשית אצלו עשירות מופלגה.

והנה, אע"פ שהמלכות לית לה מגרמה כלום, והיא רק מקבלת ממה שלמטה הימנה, מ"מ, אין זה סתירה לענין ההתנשאות, ואדרבה, זוהי הדרך שתהי' התנשאות על עם, ובאופן שתתאחד עם ההתנשאות שמצד עצמה, התנשאות עצמית.

ל. כ"ק מו"ח אדמו"ר, קודם שקיבל את הנשיאות, הי' עשיר, כפשוטו בגשמיות.

ועד כדי כך, שאמר פעם, שאביו (כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע) ידע שמגירת-השולחן (של אדמו"ר מהוריי"צ) פתוחה לפניו, ובכל עת שזקוק לכסף, יכול לגשת וליטול משם כמה שצריך — מהכסף שהי' ברשותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר קודם קבלת הנשיאות.

ולכאורה, אין להשוות מעמד ומצב הנ"ל (שהי' קודם הנשיאות)

(139) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
(140) ראה תו"ח שמות קפה, ב.
(141) יומא יח, א. וש"נ.

(137) ראה שיחת יום שמחת תורה בסופה
(לעיל חט"ו ע' 176).
(138) פ"ה (לעיל ע' 30 ואילך).

להמעמד ומצב שהי' לאחרי כן — שהרי מלבד זאת שהיו זמנים שלא היתה הרחבות כ"כ כמו באותה שעה שמגירת-השולחן היתה מלאה כסף, הנה אפילו כאשר לא הי' חסר, הי' זה באופן ש"לית לה מגרמה כלום", וזקוקים להעם והעבדים שלמטה הימנו.

אמנם, על כך ישנו הסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות זקנו, אדמו"ר מהר"ש:

אדמו"ר מהר"ש, גם בעת נשיאותו, הנה מצד סיבה הי' עוסק בעצמו גם במסחר — בבורסה ("אויף דער בירזשע") שבפטרבורג (עיר הבירה של רוסיא, שנקראת כיום "לענינגראד"). — הוא בעצמו ישב בליובאוויטש, ומשם הי' שולח "טלגרמות" לבאי-כחו בפטרבורג, להודיע להם אלו "ניירות" ("מניות") לקנות ואלו למכור עבורו.

— באותם זמנים לא הי' "רדיו" שממנו היו יכולים לדעת מצב הבורסה, ולהחליט איזה מנייות לקנות או למכור, לפי ידיעות שהתקבלו לפני כמחצית השעה. וגם כאשר הי' מגיעים לליובאוויטש "עיתונים", היו כבר עיתונים ישנים, מלפני כמה שנים... ומה גם שבימים ההם מסתמא גם בעיתונים לא היו ידיעות אודות מצב ה"בורסה". ואעפ"כ, הי' אדמו"ר מהר"ש שולח בכל יום ידיעות לפטרבורג כיצד לנהל את המסחר בניירותיו. וכאשר אירע פעם שבא-כחו עשה פעולה כלשהי על דעת עצמו, הנה כאשר הי' הפסד, הפסיד זאת הלה מכיסו, וגם כאשר הי' ריוח — הודיעו הרבי מהר"ש שכסף זה אינו שייך אליו, ולא יכניסוהו לקופה שלו, כיון שאין זה מהמסחר שלו.

וכך הי' אדמו"ר מהר"ש במשך כל ימי נשיאותו (וגם לפני כן, ונמשך אפילו לאחר הסתלקותו) עשיר גדול — לפי המצב בימים ההם, בעל רכוש גדול, בממוץ, במניות ובכל הענינים¹⁴².

ואעפ"כ אמר אדמו"ר מהר"ש, שאותם חמישים פרוטות ("קאָפקעס") שנותן פלוני — מלמד בעיירה שהי' ביכלתו ליתן "מעמד" רק חמישים פרוטות בשנה (או פעם בכמה שנים) — הרי זה אצלו יקר וחיביב ביותר ("ספעציעל טייער און ספעציעל געשמאָק"), אע"פ שמצד החשבון בגשמיות לא הי' לזה תפיסת-מקום לגמרי!

לא. והביאור בזה יובן ע"פ המבואר בהמאמר:

ענין זה ש"לית לה מגרמה כלום", שלכן הענין ד"גדלהו" צריך

(142) ראה גם תו"מ חט"ו ע' 323. וש"נ.

להיות משל אחיו דוקא, שזהו שכל הצטרפותו של המלך באה מהעם שלמטה הימנו, שנותנים לו בגלל רצונם שיהי' מלך עליהם — הרי זה מעורר אצלו את ההתנשאות העצמית,

והרי התנשאות עצמית זו מגעת להתנשאות עצמית דלמעלה — שהרי אמרו חז"ל¹⁴³ "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא", וכהכלל בקבלה (והובא בחסידות¹⁴⁴) שכל הכתרים משתלשלים זה מזה — ששרשה בעצמות ומהות (למעלה מבחי' ז"א וכל הדרגות שלמעלה ממנו), ע"ד התנשאות עצמית באדם התחתון שמושרשת בעצם הנפש. ונמצא, שדוקא מצד הענין ד"לית לה מגרמה כלום", נעשה "כלי מחזיק" לכל הענינים שלמעלה.

לב. ועפ"ז מובן בנוגע לעניננו:

מבלי הבט על כך שבגשמיות נעשה מצב באופן שיכול להתפרש אצל אחרים שצריך להיות "מקבל" — הרי, לא זו בלבד שאין זה באופן "דאכיל מן חברי' בהית מסתכל ביי" (בוש הוא מהסתכל בפניו)¹⁴⁵, אלא אדרבה, שענין זה פועל הרחבה והתנשאות עצמית,

והיינו, שדוקא ענין זה מעורר את עצם המשפיע, להיות מושל ושולט בעליונים ותחתונים לעשות כרצונו בענינים רוחניים וגם בענינים גשמיים, בבני חיי ומזונא רויחא, וגם בענינים שהם למעלה מרוחניות וגשמיות גם יחד.

וזהו הביאור באופן ההנהגה הנ"ל (ד"לית לה מגרמה כלום" אלא "גדלהו משל אחיו") שמצינו בצדיקים, וביחוד נשיאי ישראל שבכל דור ודור,

— ועד"ז בקטנות יותר בנוגע לתלמידי חכמים בכלל, כדאיתא בזהר¹⁴⁶ ש"בזמנא דאילנא דטוב ורע שלטא כו' (שזהו זמן הגלות) אינון חכמים דדמיין לשבתות .. לית לון אלא מה דיהבין להון אינון חולין כו'" (עמ"הארץ) —

שאיין זה ענין של ירידה, אלא, ממון זה שניתן להם הוא ה"כלי" והאופן שבאמצעותו מגיעים ה"נותנים" ל"מאן מלכי רבנן"¹⁴⁷, שהנהגתם

(143) ברכות נח, א.

משה).

(144) ראה לקו"ת ר"פ קרח. סה"מ תרס"ה

(146) ח"ג קכד, סע"ב ואילך (ברע"מ).

ע' רס ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' קמט.

הובא ונת' בתניא אגה"ק סכ"ו.

סה"מ תש"ג ע' 112.

(147) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב

(145) ירושלמי שבהערה 119 (ובפני

(ברע"מ).

היא באופן ד"אמר מלכא עקך טורא"148, שעוקרים ("מ'רייסט-אויס") את כל סדר ההשתלשלות, ומעמידים אותו להיות כפי שה"צדיק גוזר"149.

וזוהי הוראה בנוגע לאופן ההנהגה לאח"ז בכל דור ודור, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר — שזהו הביאור על כך שראינו את כל הענינים של בעל ההילולא שבדרך הטבע לא הי' להם מקום!

וזו תהי' גם הכנה והקדמה קרובה להזמן שבו יתעלה הטבע לגמרי — להיות "ונגלה כבוד הוי"103 בטבע עצמו, היינו, שבכל מקום ובכל דבר, גם בדומם ממש (כלשון אדמו"ר הזקן בשער היחוד והאמונה¹⁵⁰), יראו את נפשו — כח הפועל בנפעל, דבר הוי' שמהוה אותו בכל עת ובכל רגע, ויראו זאת בעיני בשר, בדומם ממש שבעוה"ז הגשמי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "והיא שעמדה"151].

* * *

לג. ענינו של יום ההילולא — שבו היא העלי' של בעל ההילולא לעולם יותר עלין, ובמילא, מעלה עמו את צאן מרעיתו, וכל הקרוב קרוב יותר — נוגע לו ענין העלי' יותר, ולכן צריך הוא יותר להתכונן לכך. והנה, בנוגע ליום ההילולא בכל שנה — ישנו גם היום שלפני יום ההילולא שהוא הסיום של השנה שעברה.

ובהקדמה — שתחלת השנה כוללת את כל השנה הבאה, שלכן נקראת תחלת השנה בשם "ראש השנה"152, כפי שמצינו בנוגע לראש-השנה הכללי, באחד בתשרי או באחד בניסן¹⁵³, ועד"ז בנוגע לראש-השנה בכל ענין, ובנדו"ד, ראש-השנה להסתלקות, שהוא העשירי בשבט. ומזה מובן שכשם שבערב ר"ה הכללי עולים כל עניני השנה שעברה — כן הוא גם בנוגע לענינים הפרטיים שבשנה, שביום האחרון עולים כל הענינים של השנה שעברה.

הכוס מלא, שהרי ע"פ דין "כלי שרת אין

מקדשין אלא מלאין" (זבחים פח, א).

לא' אמר אודות הענין ד"שיריים" —

שמצינו בירושלמי (מו"ק פ"ב ה"ג) ש"רבי

יוחנן .. הוה מלקט פירורין" מסעודה שערכו

ב"ד לאחר קידוש החודש.

ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א

ואילך. ובכ"מ.

(153) ר"ה בתחלתה.

(148) ראה ב"ב ג, ב.

(149) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א.

שבת נט, ב.

(150) פ"א.

(151) במהלך ההתוועדות הורה כ"ק

אדמו"ר שליט"א לכו"כ מהמסובים לומר

"לחיים", ולכהן א' אמר (בבת-שחוק) שמחר

אינו צריך לישא כפיו, ובמילא יכול לומר

"לחיים" על כוס גדולה. ולא' אמר שיהי'

ומובן, שכללות ענין עליית הנשמה כפי שהוא בנוגע לנשמת נשיא ישראל שקשור עם צאן מרעיתו, ולכן אפילו לאחר ההסתלקות קשורה נשמתו עם ענינים שבעוה"ז, ע"י החסידים והמקושרים והשייכים אליו, ועל ידם גם עם כלל ישראל — הרי אין ענין של עלי' שאינו בשביל ההמשכה שלאח"ז.

עלי' ללא המשכה, שהו"ע העבודה דרצוא ללא שוב — הרי זה סדר דעולם התהו; ואילו בנוגע לאופן העבודה של נשמות דתיקון, ובפרט נשיאי ישראל, ועאכו"כ נשיאי חב"ד, שכל הענין דחב"ד מיוסד על כך שכל ענין יומשך בפנימיות ובאופן של "בכך"¹¹⁸ — הרי גם כשישנו יום שמוקדש לעלי', הנה בהעלי' גופא ישנו כבר גם ההמשכה, וכאשר העלי' היא למעלה מעלה עד אין קץ, אזי בדרך ממילא ההמשכה היא למטה מטה עד אין תכלית¹⁵⁴.

לד. והנה, הפסוק האחרון בשיעור חומש היומי של ערב יום ההילולא — שהוא ה"גבול" שבין ערב יום ההילולא (סיום השנה שעברה) ובין התחלת השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה — הוא: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה"¹⁵⁵, ובתרגום: "בריש גלי".

ואיתא בספרים¹⁵⁶ ש"בריש" ר"ת רבי שמעון בן יוחאי. והיינו, שהענין ד"יד רמה" — שהו"ע נעלה יותר הן מ"יד הגדולה" והן מ"יד החזקה"¹⁵⁷ — יתגלה עי"ז שבזמן הגלות [שזהו ענינו של התרגום בניגוד ללשון-הקודש, שמורה על העבודה בענינים של לעו"ז, חוץ-לארץ ואומות-העולם] עוסקים בלימוד פנימיות התורה — שזהו ענינו של רשב"י: "פתח רבי שמעון", שהוא הי' ה"צינור" לחבר נסתר עם גליא¹⁵⁸, שגם הנסתר יומשך למטה בנגלה.

וזהו "בריש גלי" — שע"י ר' שמעון בן יוחאי ("בריש") נעשה "גלי", שזהו הפירוש והביאור (כפי שבא אפילו בלשון תרגום) של "יד רמה", שזהו האופן שבו היתה הגאולה ממצרים, שאופן כזה לא הי' בגאולת גלות בבל, ולא בגאולת מדי ופרס ויון, כי אם "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁵⁹ — בגאולה העתידה.

ס"ע 872 ואילך).

(157) ראה לקו"ת נשא כא, ג. ובכ"מ.
(158) ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח
פכ"ה (נדפס בסה"מ תרל"ח ע' קנב ואילך).
(159) מיכה ז, טו.

(154) ראה תקו"ז סוף תנ"ז (וראה שם תי"ט — מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג.
(155) פרשתנו (בשלח) יד, ח.
(156) דגל מחנה אפרים במקומו. וראה שיחת יו"ד שבת תשי"ב בסופה (לקו"ש ח"ג

ובפשטות — שע"י לימוד החלק בתורה שהתחלת התגלותו — "גלי" — היתה ע"י "בריש", ר' שמעון בן יוחאי, ואח"כ נמשך בגלוי יותר ע"י תורת חסידות חב"ד עד כדי כך שיומשך בהבנה והשגה בשכל דנפש האלקית, שכל אנושי ועד לשכל דנפש הבהמית — הנה ע"י לימוד זה, ובאופן ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁶⁰, שהלימוד יומשך בענינים של מחשבה דיבור ומעשה בחיי היום-יומיים, יפעלו להיות "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" כפשוטו, והיינו, שע"י "יפוצו מעינותיך חרצה" קא אתי מר¹⁶¹ — גאולה האמיתית השלימה.

לח. והנה, ההכנה וההקדמה לזה צריכה להיות מעין זה — ע"ד מ"ש¹⁶² "טועמי חיים זכו", שבערב שבת קודש אחר חצות היום צריכים לטעום ממאכלי השבת¹⁶³, שלכן, הנה לאחר חצות היום דאלף הששי התחיל הגילוי של פנימיות התורה ע"י האריז"¹⁶⁴.

וכיון שאז יהי הטבע עצמו למעלה מן הטבע, ויהי שידוד מערכות הטבע, ואז יהי אצל כולם הענין בני חיי ומזונא רויחא, מבלי הבט על המצטרך להיות ע"פ טבע — הנה כמו"כ גם ב"ערב שבת" לפנות ערב, כאשר מאכלי השבת מוכנים בחלקם, אזי ישנו הענין ד"טועמי", שמתחילים לטעום ולראות את הענינים של שידוד המערכות בנוגע לבני, בנוגע לחיי, ובנוגע למזונא רויחא!...

וענין זה המשיכו נשיאי ישראל שענינם הי' להמשיך את הענינים הנעלים ביותר בפנימיות דוקא, והגיעו גם לפעול ההמשכה למטה מעשרה טפחים.

לו. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

יעזור השי"ת שכל אלו הזקוקים לכך — יזכו לזרעא חייא וקיימא, בנינים זכרים לומדי תורה ומקיימי מצוות לומדי חסידות והולכים בדרכי החסידות, וכמו"כ בענינים של חיי רויחא, וכמו"כ בענינים של מזונא רויחא.

וכל זה יהי "ביד רמה" ו"בריש גלי" — מבלי להתפעל מפני מדידות והגבלות, ו"מה יאמרו הבריות"; אין מה להתבייש שיראו זאת בעיני בשר,

163) שער הכוונות ענין טבילת ע"ש.

פע"ח שי"ח רפ"ג. הובא במג"א או"ח סר"ג סוסק"א, ושו"ע אדה"ז שם ס"ח.

164) ראה לקו"ש ח"ל ע' 172. וש"נ.

160) קידושין מ, ב. וש"נ.

161) אגה"ק דהבעש"ט — כתר שם טוב

בתחלתו. ובכ"מ.

162) נוסח תפלת מוסף דשבת.

ויהי' זה בקרוב ממש, ואח"כ נזכה לביאת משיח צדקנו, בקרוב, במהרה בימינו¹⁶⁵.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין", ואח"כ צוה לנגן ניגון רבינו הזקן, ולפנ"ז ניגון נוסף — הכנה לזה (וניגנו ניגון ר' מיכל מזלֶאָטשוב, ואח"כ הניגון "אֵלֵי אַתָּה").]

* * *

לז. איתא בכתבי האריז"ל¹⁶⁶ שהדור דעתה, דהיינו, דרא דעקבתא דמשיחא, הוא גלגול של דור המדבר:

בדור המדבר הי' חטא העגל, שבו נאמר¹⁶⁷ "ויתפרקו .. את נזמי הזהב אשר באזניהם" — האנשים דוקא, ולא הנשים, שלא רצו ליתן עבור העגל¹⁶⁸; ולעומת זאת, בנדבת המשכן נאמר¹⁶⁹ "ויבואו האנשים על הנשים", "עם הנשים וסמוכין אליהם"¹⁷⁰, היינו, שהנשים קדמו¹⁷¹.

ועל זה איתא בפרקי דר"א¹⁶⁸ ש"נתן להן הקב"ה שכון .. שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים", שזהו מ"ש בירושלמי פסחים¹⁷² "נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא .. יומא דירחא, מנהג" (מנהג טוב הוא¹⁷³), שצריכים לקיימו.

וזהו הטעם שבדרא דעקבתא דמשיחא תלמידי חכמים נשמעים לנשותיהם — שבזה מתבטאת העובדה שהנשים שבדור המדבר (שהגלגול שלו הוא בדרא דעקבתא דמשיחא) התנהגו כדבעי, משא"כ האנשים.

לח. והרי כל עניני התורה הם (לא סיפור דברים, אלא) "תורה" — מלשון הוראה¹⁷⁴:

ישנן נשים שסבורות שהענינים צריכים להתנהל ע"י הבעלים,

168 (פרד"א פמ"ה. הובא בטוא"ח סתי"ז. וראה אוה"ת תשא ע' א'תקפה ואילך (ע"ד החסידות).

169 (ויקהל לה, כב.

170 (פרש"י עה"פ.

171 (רמב"ן עה"פ.

172 (רפ"ד — הובא בחידושי הרד"ל לפרד"א ובטור שם.

173 (קרבן העדה שם.

174 (ראה רד"ק לתהלים יט, ה. זח"ג נג,

ב. ועוד.

165 (לאחרי השיחה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

שמעתי מעשה שסימו הי' ששאלו "אָזוי ווי ניקאַלאַי"? ... (ראה סה"ש תרפ"ז ע' 160 ואילך, עיי"ש). אמנם, ענין זה הי' בזמנים ההם, אבל עתה, הרי זה יכול להיות גם "גא כמו ניקאַלאַי", אלא בחסד וברחמים. והעיקר — שיושלמו הענינים ("אַבי די ענינים זאָלן זיך אויספירן").

166 (שער הגלגולים הקדמה כ'. ועוד.

167 (תשא לב, ג.

והבעלים צריכים להשיג פרנסה, וכל שאר הענינים הם טפלים, ובלבד שהבעל יביא הביתה כך וכך דולרים שיוכלו לנהל את הוצאות הבית.

ועל זה היא ההוראה מהאמור לעיל¹⁷⁵ — שהנשים צריכות לדעת שדורנו זה הוא גלגול של דור המדבר, ולכן, ענינן הוא לבנות משכן, דהיינו, שהאשה (וכן הבת או האחיות) צריכה לעשות מהבית — משכן, ולא להניח שתהי' נתינת-מקום עבור "עגל הזהב".

כלומר: אפילו אם נרגשת איזו נטי' שבשביל כסף צריכים לוותר על ענין של יהדות — צריכה האשה לעמוד בתוקף ולצעוק: כיון שהבית צריך להיות משכן ומקדש להקב"ה, שיוכל לומר עליו "ושכנתי בתוכם", כלומר, בבית זה אתגלה עם הקדושה והאור שלי — אי אפשר לוותר על ענינים של יהדות!

אלא מאי, השאלה היא מה יהי' עם "עגל הזהב", כסף ופרנסה וכל הענינים — ובכן: התכלית של הכסף היא עבור הוצאות אכילה ושתי' ולבושים; ואילו כאשר נוספים דולרים בדרך שאינה רצוי' — אזי משתמשים בהם עבור רופאים, רחמנא ליצלן, ועבור "מסים" ("טעקסעס"), ועבור שאר ענינים של עגמת-נפש, אשר, מוטב הי' שלא להרויח דולרים אלו, ובלבד שלא תהי' העגמת-נפש, אלא הקב"ה יתן את כל ההצטרכות באופן שיחיו חיים שקטים ובריאים¹⁷⁶.

לט. וכשם שבימים ההם פעלו הנשים ("זיי האָבן אויסגעפירט") שעגל הזהב שרפוהו וטחנהו ונעשה לאפר ועשן¹⁷⁷, ואילו המשכן נבנה (בעזרתן של הנשים שהן היו הראשונות לסייע בכניית המשכן והמקדש) באופן שקרשי המשכן (אף שנעשו מאותיות ק' ור' ש"אתחזיאו על סטרא בישא"¹⁷⁸) עומדים וקיימים לעולם, עד לעתיד לבוא (כדאיתא במדחז"ל¹⁷⁹), כמו כן בדרא דעקבתא דמשיחא שהוא הגלגול של הדור ההוא, בידן של הנשים למנוע את הענין ד"עגל הזהב", דהיינו ההשתחוואה לכסף תוך כדי ויתור על עניני יהדות, ואדרבה, לנצל את הכסף שמשגיגים כדי לעשות מבתיהן משכן ומקדש להשראת השכינה, ואז לא חסר מאומה בכל המצורך, הבעל בריא, האשה בריאה

(175) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 107 ואילך.

(176) ראה גם שיחת מוצאי ש"פ בראשית

תשי"ד (לאגודת נשי ובנות חב"ד) ס"ב (תו"מ

ח"י ע' 140). ח"י"ב שם. וש"נ.

(177) תשא לב, כ.

(178) זח"א ב, ב.

(179) יומא עב, סע"א. וש"נ.

והילדים בריאים, ומתוך בריאות ושמחה מגדלים את הילדים לתורה לחופה ולמעשים טובים, והם נעשים "צבאות השם" — כמו ביצי"מ שהנשים העמידו דור שהכירו את הקב"ה בקריעת ים סוף¹⁸⁰ ואמרו "זה א-לי ואנוהו"¹⁸¹.

וכאמור, בידן של הנשים שכל אחת תעשה מביתה משכן ומקדש להקב"ה, שאז יהי' הבית בריא, חי ושמח, ויהי' בו אלקות בגלוי, ועי"ז יזכו — יחד עם בעליהן וילדיהן — לילך בקרוב לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון רבינו הזקן בן ד' הבכות (בבא הד' — פעם אחת)].

* * *

מ. ישנם כאלו ששאלו שאלות — עוד בזמנו של רבינו הזקן, בזמנו של אדמו"ר האמצעי, בזמנו של הצמח-צדק, ועד לזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — למה אינם רואים נסים ואותות ומופתים?

והתירוץ על זה — שהנהגה היא באופן ד"רוח אמשיך רוח ואייתי רוח¹⁸² :

כאשר משהו מתעקש ("ער שפאָרט זיך אַיין") ורוצה להיות מונח דוקא בדרכי הטבע — לא מחוייבים לבטל את בחירתו ולהראות לו שבטבע יש לו מופתים!

אבל אלו שמשתוקקים ("די וואָס גאַרן" — כך הי' הלשון פעם) ורוצים ומאמינים שישנו הענין במציאות, ורצונם לראות זאת בד' אמות שלהם — אכן ראו זאת בזמנו של רבינו הזקן והנשיאים שלאחריו, עד לזמנו של הרבי נ"ע, כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸³,

— "נ"ע" (נשמתו עדן)¹⁸⁴ — תהי' הנשמה שם, מהיכי תיתי, אבל העיקר הוא שתהי' כאן, ותנהיג אותנו ותסייע בהענינים המצטרכים לנו, עד ביאת משיח — ואז תצטרך בודאי להנהיג ("דעמולט וועט זי ערשט דאַרפן פירן"), נשמה בגוף — בהענינים שבהם צריכים לילך בדרך העולה בית א-ל.

183) ראה תו"מ ח"ב ע' 74 ואילך. ועוד.

184) ראה גם תו"מ ח"ה ע' 183. וש"נ.

180) סוטה יא, ב.

181) פרשתנו (בשלח) טו, ב.

182) זח"ב קסב, ריש ע"ב.

מא. אמנם, כאשר גם מישהו מתעקש שלא להאמין בענינים אלו, ורצונו שיהי' דוקא בדרכי הטבע, שגם ה"רואה-חשבון" ("בוק-קיפער", "בוך-האָלטער") יסכים שכן הוא, ובלאו-הכי אינו מאמין שיש אפשרות אחרת — אזי ישנם שני סדרים:

לפעמים מתחשבים בו, וכיון שאינו מסכים, אי אפשר לעשות מאומה, ובמילא ישאר מונח ב"צמצום", למטה מעשרה טפחים, לפי החשבון המתקבל אצל ה"רואה-חשבון", ולא כפי שמתקבל אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, אצל נשיא הדור.

אבל לפעמים יש דרך שלא מתחשבים בו; כיון שרואים שרחמנות על יהודי, ורחמנות על הענינים שיכול לפעול בהם — אזי לא מתחשבים עם הצמצום של ה"כלי", ולא זו בלבד שמשפיעים בה"כלים" שישנם, אלא עוד זאת, שעושים עבורו גם "כלים" נוספים, ובהם נותנים המשכה והשפעה,

— כמ"ש¹⁸⁵ "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", שיתן לך גם את ה"כלים"¹⁸⁶, היינו, שלא זו בלבד שממשיכים בה"כלים" שמכינים מלמטה, כלים מצומצמים, אלא שעושים עבורו כלים נוספים ("עקסטרָא" — כלשון המדינה),

כיון שהזמן קצר, כך, שחבל על הזמן שהוא מבלבל מענינים שיש אפשרות שלא יהי' מבלבל מהם ולא יצטרך להתעסק עמם, ואז יוכל לנצל את כחותיו (לא בענינים של "סור מרע", אלא) בענינים של "עשה טוב".

מב. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

יעזור השי"ת שיהיו הענינים בהרחבה עד כמה שאפשר ("וויפל ס'לאָזט זיך"), ואח"כ יהי' הענין ש"הוא יכלכלך" — באיזה "כלים" שיהיו, בצבע לבן, צבע אדום או צבע ירוק (כמובא בספרי קבלה¹⁸⁷ המשל על שינויי הכלים מגוונים אלו, הכוללים את כל הגוונים); העיקר שיהי' רוב טוב למטה מעשרה טפחים, בכל הענינים הנצרכים, "די מחסורו אשר יחסר לו"¹⁸⁸,

187) ראה פרדס שער ד פ"ד. סה"מ תש"י

ע' 135 ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. וש"נ.

188) פ' ראה טו, ח.

185) תהלים נה, כג.

186) ראה סה"מ עזר"ת ע' קז. תפר"ח ע'

כח. תרצ"ט ע' 21. סה"מ קונטרסים ח"ב

שלח, סע"ב.

ואח"כ יהי באופן ש"אתה מחוייב לעשרו"¹⁸⁹, שתהי' עשירות
 בענינים רוחניים ובענינים גשמיים,
 והרי עשירות לאמיתתה היא — גאולה האמיתית והשלימה ע"י
 משיח צדקנו, במהרה בימינו.
 [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "ניע זשוריצי כלאפצי"].

